

Teisė į teisinę pagalbą tarptautinėje ir ES teisėje: kokybės linkme

Dr. Agnė Limantė

Lietuvos teisės instituto vyresnioji mokslo darbuotoja

Pranešimo struktūra

- Teisė į teisinę pagalbą **tarptautiniuose dokumentuose**
 - Kada pradėta reguliuoti teisinę pagalbą?
 - Kada pradedama kalbėti apie teisinės pagalbos kokybę?
- Teisinė pagalba **Europos Tarybos** dokumentuose
- **Europos Sąjungos** teisė

Teisė į teisinę pagalbą tarptautiniuose dokumentuose

- 1948 m. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija: “visi žmonės yra lygūs įstatymui”, teisė į “nepriklausomą ir nešališką teismą”
- 1966 m. Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (TPPTP): teisė gintis pačiam arba padedant gynėjui; teisė turėti paskirtą gynėją “kai *teisingumo interesai to reikalauja*, ir kiekvienu atveju nemokamai, kai jis neturi pakankamai lėšų tam gynėjui apmokėti”
 - 2007 m. Bendrasis komentaras Nr. 32

1980-2000: tendencijos

- vis nuosekliau kartojama, kad teisinė pagalba tam tikrais atvejais turi būti nemokama
- nurodoma, kad asmuo turi būti informuotas apie teisinės pagalbos galimybę
- pradėta reikalauti, kad teisinė pagalba turėtų būti ne tik neatlygintina, bet ir veiksminga
- dėmesys vaiko teisėms

FREE

XXI a: teisinės pagalbos kokybės linkme

- Svarbiausias Jungtinių Tautų dokumentas – **2012 m. Jungtinių Tautų „Naudojimosi teisine pagalba baudžiamosios teisės sistemoje principai ir gairės“**
- Dokumente valstybėms rekomenduojama įdiegti konkrečias teisinės pagalbos kokybės užtikrinimo priemones

→ Plačiau – tolesnėje konferencijos sesijoje

UNITED NATIONS

Pastarieji metai - teisinės pagalbos kokybė tarptautinės bendruomenės dėmesio centre

- Žr. Jungtinių Tautų rėmuose organizuotų konferencijų “Teisinės pagalbos prieinamumas baudžiamojo teisingumo sistemose” (*International Conference on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems*) priimtas deklaracijas
 - 2014 m. Johanesburgo deklaracija
 - 2016 m. Buenos Airių deklaracija
 - 2018 m. Tbilisio deklaracija
- 2019 m. UNODC *Handbook on Ensuring Quality of Legal Aid Services in Criminal Justice Processes*

Teisinė pagalba Europos Tarybos dokumentuose

- 1950 Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (EŽTK) - 6 str. nustato teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą, nekaltumo prezumpcijos principą bei procesines garantijas
- Dėl teisinės pagalbos vaikams: 2010 m. Europos Tarybos Ministrų komiteto gairės dėl vaiko interesus atitinkančio teisingumo

EŽTT bylos

Siatkowska v. Poland
Kamasinski v Austria
Sannino v Italy
Bertuzzi v. France

Artico v Italy
Falcao dos Santos v Portugal
Moldoveanu v Romania
Czekalla v Portugal

Staroszczyk v. Poland
Daud v Portugal
Bogumil v Portugal
Salduz v. Turkey

ES dokumentai dėl teisinės pagalbos kokybės: Pagrindinių teisių chartija

- ES Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis:

Kiekvienas asmuo turi turėti galimybę gauti teisinę pagalbą, būti ginamas ir atstovaujamas.

Asmenys, neturintys pakankamai lėšų, turi gauti nemokamą teisinę pagalbą, jei tai reikalinga užtikrinti teisę į veiksmingą teisingumą.

ES dokumentai dėl teisinės pagalbos kokybės (iki 2016 m.)

- 2009 m. ES Tarybos rezoliucija dėl veiksmų plano, skirto įtariamųjų ar kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose procesinėms teisėms stiprinti.
 - (C priemonė): teisinė konsultaciją ir teisinę pagalbą
- 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/48/ES dėl teisės turėti advokatą
- 2013 m. Europos Komisija rekomendacija dėl įtariamųjų arba kaltinamųjų teisės į teisinę pagalbą baudžiamajame procese

2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/1919 dėl teisinės pagalbos

- svarbiausias Europos Sąjungos dokumentas, reguliuojantis teisinės pagalbos klausimus ir numatantis jos kokybės standartus
- turėjo būti įgyvendinta iki 2019-05-25

Apie direktyvą → *Barbel Heinkelmann* pranešimas

Apie įgyvendinimą Lietuvoje → *Vaidos Rudėnaitės* pranešimas

A white, hand-drawn style thought bubble sticker is placed on a corkboard background. The bubble has a small tail pointing downwards and to the left. Inside the bubble, the words "Thank you!!" are written in a bold, black, handwritten font. The corkboard background is a textured, light brown color.

Thank
you!!

agne.limante@gmail.com